

Otomotivde vergi indirimleri: Şirketlerin yeniden vadeli mal satmaya başladıklarını mı, birikimlerini koruyabilen tüketicilerin olduğunu mu gösteriyor?

tepav

türkiye ekonomi politikaları araştırma vakfı

Küresel Kriz Çalışma
Grubu
Haziran 2009

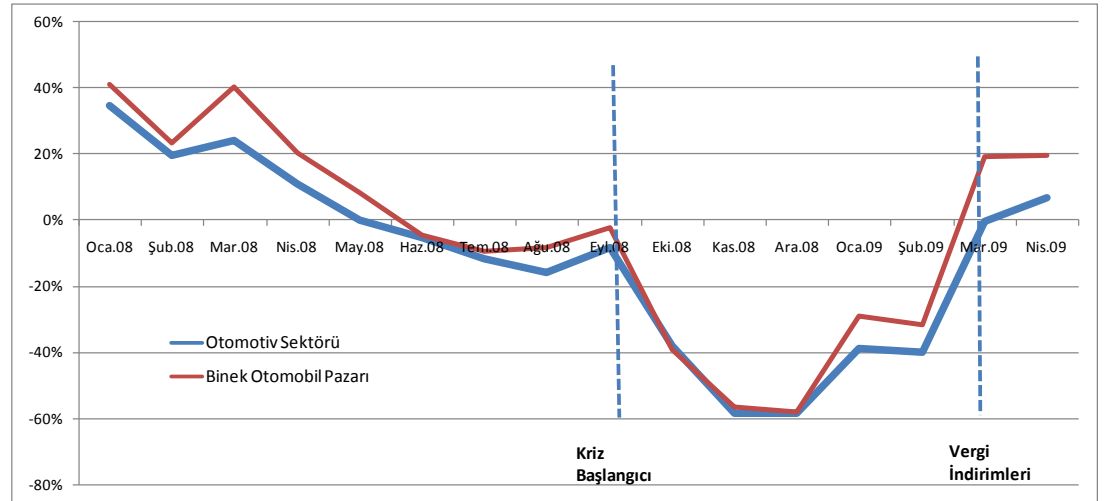
Otomotivde vergi indirimleri: Şirketlerin yeniden vadeli mal satmaya başladıklarını mı, birikimlerini koruyabilen tüketicilerin olduğunu mu gösteriyor?

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

Küresel krizin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini azaltmak için Mart ayı içinde belirli mal gruplarında vergi indirimlerine gidilmiştir. Böylece, dış talepteki daralmayı derinden hisseden otomotiv, beyaz eşya, elektronik aletler, mobilya gibi sektörlerde, iç tüketimin artırılması hedeflenmiştir.

Otomotiv sektöründe 2008'in Kasım ve Aralık aylarında yüzde 60'lara yaklaşan daralmanın ardından vergi indirimlerinin etkisiyle bir önceki yılın aynı dönemine göre artış gözlenmiştir (Şekil 1). Ancak, sektörde kalıcı bir iyileşmenin yaşanmayacağı, vergi indirimlerinin yerli üretime ve istihdama olumlu etkisinin olmayacağı yönündeki eleştiriler halen önemini korumaktadır. Otomotiv satışlarındaki artış ve son dönemde yapılan çalışmalar vergi indirimlerinin fiyatlara yansıtıldığını göstermektedir¹. Tüketiciler vergi indirimlerini fırsat olarak değerlendirmiş, binek otomobil pazarında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19 artış gözlenmiştir. Mart-Nisan ayındaki satışlar yılın ilk iki ayının iki katına yaklaşmıştır.

Şekil 1: Otomotiv sektöründe yıllık satış değişimleri (adet)

Kaynak: Otomotiv Sanayicileri Derneği (OSD)

Bu not otomotiv sektöründe artan satışların finansmanı üzerine yoğunlaşmaktadır. Tüketicilerin binek otomobil alırken başlıca üç finansman kaynağı bulunmaktadır: Geçmiş

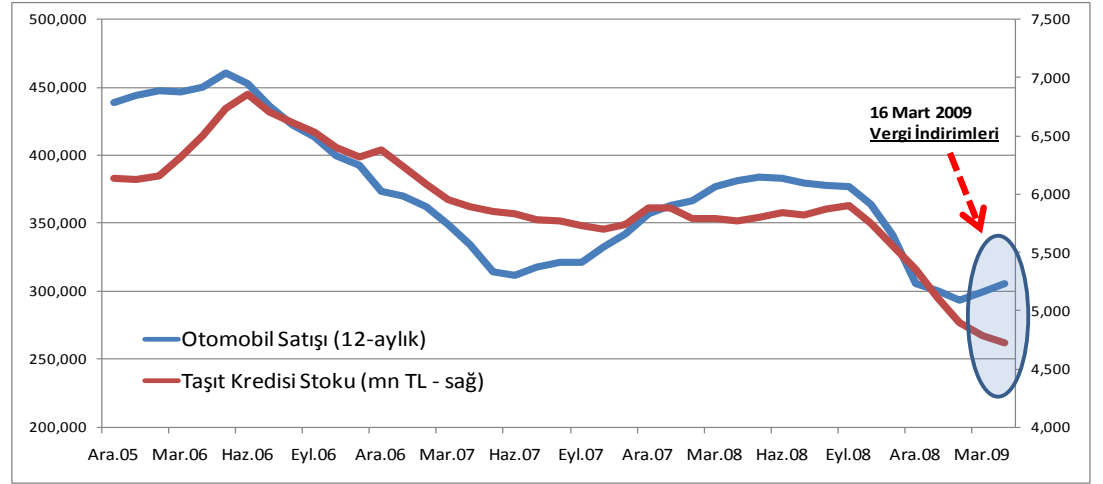
¹ Türkan, E. (2009) *Son vergi düzenlemeleri ile ortaya çıkan fiyat indirimleri tüketiciye yansıtıldı mı?* TCMB Yayınları, Ankara.

Otomotivde vergi indirimleri: Şirketlerin yeniden vadeli mal satmaya başladıklarını mı, birikimlerini koruyabilen tüketicilerin olduğunu mu gösteriyor?

dönem tasarruflarından oluşan kişisel birikimleri, bankalar tarafından sağlanan taşıt kredileri ve şirketlerin vadeli satışlarından oluşan satıcı kredileri.

Taşıt kredisi ve otomobil satışları verilerinin son yıllardaki seyri incelendiğinde, her iki serinin birlikte hareket ettiği (Korelasyon +0.82) gözlenmektedir (Şekil 2). Benzeri bir eğilim son krizle birlikte de kendini göstermiştir. Yıllık binek otomobil satışlarının düşüş eğilimine girdiği Temmuz ayından itibaren TL cinsi bireysel tüketici kredileri de azalmaya başlamıştır. Her iki seride düşüş, vergi indirimlerinin başladığı Mart ayına kadar devam etmiştir. Mart ayından sonra ise otomobil satışları artarken, taşıt kredisi stoku düşmeye devam etmiştir.

Şekil 2: Otomobil satışları ve taşıt kredisi stokunun seyri

Kaynak: OSD ve BDDK

Otomobil satışları ve taşıt kredileri serileri arasında vergi indirimleriyle oluşan asimetrik ilişki iki önemli hususta kanıt olarak değerlendirilebilecektir. Birincisi, otomotiv sektöründeki talep artışına rağmen kredilerin artmaması, yeni verilen kredilerin mevcut kredilerin geri ödemelerinin altında kaldığını göstermektedir. Bu da bankaların kredi koşullarını gevşetmediklerini işaret etmektedir. İkinci olarak, kredilerdeki daralmaya rağmen otomotiv satışlarının artması, 2–2,5 milyar TL düzeyinde olan harcamaların finansmanında çoğunlukla tüketicilerin kişisel birikimlerini ve/veya satıcı kredilerini kullandıklarını göstermektedir.

Otomotiv alımlarında kişisel birikimlerin mi, yoksa satıcı kredilerinin mi yoğunlukla kullanıldığı bu çalışmada incelenmemiştir. Ancak, hangi finansman yönteminin yoğunlukla olarak kullanıldığı gidişata ilişkin farklı sinyaller vermektedir.

Satıcı kredilerinin yoğun olarak kullanılması durumunda önümüzdeki döneme ilişkin risk artmaktadır. Stoklarını düşürmek için aşırı risk alan satıcı şirketler ödenmeyen alacaklardan dolayı zarar görebilecektir. Öbür taraftan tüketicilerin birikimlerini kullanmaları olumlu bir gelişmedir. Tüketicilerin ekonomiye olan güvenlerinin düzelmeye başladığı ve birikimlerin kolayca harcamaya dönüştürülebileceği yönünde bir sinyal olarak algılanabilecektir. Ayrıca, bu durum kriz yüzünden gelirini kaybeden kesimlerin yanında, bu dönemde kişisel birikimlerini koruyabilen ve hatta artırabilen kesimler olduğu yönünde sinyaller de içermektedir. Bu durum içinde bulunduğumuz dönemin daha ayrıntılı ve dikkatli gözlenmesi gerektiğini göstermektedir. TEPAV tarafından bu hareketin kaynakları ve sebepleri ayrıntılı olarak incelenmektedir ve önümüzdeki dönemde raporlanacaktır.